

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quàm extra corpus Juris Canonici vagantur ...

Fargna, Francesco de

Romæ, MDCCXVIII

Casus XIII. Argumentum. Imposito à Fundatore in limine foundationis onere
Cappellano, quod celebret quotidie, an teneatur, etiam quotidie applicare
Missam pro ejus Anima?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72203)

Merlin. ut sic præfati residentes dulcedine præmii hujus augmenti distributionum libentiùs celebrent dictam Missam, eique assistant; Distributiones enim quotidianæ singulis horis canonicis, adeoque etiam huic secundæ Missæ assignari debent, aliàs de facili chorum, & cultus Dei defereretur. *Garz. de benefc. par. 3. cap. 2. num. 487. & seqq. Barbos. ad Concil. sess. 21. cap. 3. nu. 14. & seq. Card. de Luc. ad Concil. disc. 15. num. 1.*

Ad octavum *Affirmativè* ex fructibus superexcrecentibus, seu superfluis Capituli ad formam decreti, vel majori quantitate juxta proportionem fructuum superexcrecentium; Adsunt enim in hac Cathedrali fructus superflui, & superexcrecentes Capituli provenientes ex legatis, ut testatur Episcopus, & fateri videtur idem Capitulum, adeoque validè poterit Episcopus augmentum distributionum pro hac secunda Missa sumere ex hujusmodi redditibus superfluis. Si enim quando adsunt aliquæ horæ, quæ nullas distributiones habent, aut tenues, possunt eis assignari rationabiles distributiones detrahendo aliquam partem fructuum, etiam à præbendis, ut testatur *Barbos. ad Concil. cap. 3. sess. 21. num. 15.* à fortiori poterunt assignari huic Missæ, pro qua nullum fuit assignatum emolumentum, distributiones detrahendæ non à fructibus præbendarum, sed à fructibus superfluis Capituli, de quibus servientes etiam, qui non contulerint, participare possunt, juxta *Text. in cap. unic. de Cleric. non resid. in 6. Rot. dec. 720. n. 4. par. 3. rec.*

Ad nonum: *Satis provisum.*

Ex his igitur omnibus resolutionibus clarè apparet esse firmam, & constantem opinionem Sac. Congregationis Concilii, quòd Canonicis sive Cathedralis, sive Collegiatæ teneantur non solum ad celebrationem, verùm etiam ad applicationem Missæ Conventualis pro Fundatoribus, seu Benefactoribus. Hinc respondendo ad objecta superius in contrarium allata, ea nullatenus adversantur; Quoniam, quòd Fundator præfata Collegiatæ A. injungendo onus Missæ Conventualis Archidiacono, Canonicis, & Beneficiatis usus fuerit termino *cantent*, non verò celebrent; quòd redditus Canonicales sint tenues; quòd supradicti Archidia-

conus, Canonici, & Beneficiati nunquam applicaverint Missam Conventualem pro Fundatore, sunt reflexiones, quæ eximere non valent Canonicos ab applicatione dictæ Missæ Conventualis; ut non obstantibus his eisdem animadversionibus resolutum fuit ab eadem Sacra Congregatione Concilii in dicta *Camerinen. applicationis Missæ Conventualis 28. Junii 1704.*, & in dicta *Balneoregien. Missæ Parochialis, & Conventualis 19. Augusti 1713.*, & antecedenter in *Forosempronien. celebrationis Missarum 7. Augusti 1683. pag. 250. lib. 33. Decret.*, & in *Feretrana 25. Septembris 1694. pag. 495. lib. 44.* in quibus demandata fuit dicta applicatio, non obstante consuetudine immemorabili, ac tenuitate præbendarum; ac non obstante, quòd in impositione oneris Missæ Conventualis Fundator usus fuerit termino *cantent*.

Quòd verò Fundator loquendo de Anniversariis voluerit eorum applicationem pro ejus anima; loquendo verò de Missa Conventuali, nec verbum quicquam dixerit de illius applicatione; ex hoc discretivo modo loquendi in casu præfenti argui non potest diversa voluntas ejusdem Fundatoris respectu utriusque oneris. Siquidem Fundator loquendo de Missa Conventuali, non expressit illius applicationem pro ejus anima; quia cum onus celebrationis, & applicationis Missæ Conventualis sit de jure annexum Cathedralitati, & Collegialitati, non erat necessarium quod id exprimeret; quod enim de jure inest, opus non est ut exprimatur, sed subintelligitur, proinde ac si fuerit expressum. *Mantic. de tacit. lib. 1. tit. 25. num. 29. Pignattel. consult. 45. n. 24. tom. 3.*

ARGUMENTUM.

Imposito à Fundatore in limine fundationis onere Cappellano, quòd celebret quotidie, an teneatur etiam quotidie applicare Missam pro ejus anima?

SUMMARIUM.

- I Quando à Fundatore injungitur Cappellano onus celebrandi Missam, censetur ei injun-

injunctum etiam onus illam applicandi .

Amplia, ut ibi. Limita, ut n.2.

- 3 *A discretivo modo loquendi Fundatoris arguitur quando ipse voluerit, & quando non applicationem Missæ pro ejus anima.*
Amplia, ut num.4.

C A S U S XIII.

EXposita fuit in Sac. Congregatione Concilii die 26. Martii 1718. sequens facti series. Calamellus de Calamellis, post fabricatam anno 1348. Cappellam in Cathedrali Ecclesia Ferrariensi sub invocatione Sanctorum Joannis Evangelistæ, & Antonii Viennensis, duas in illa fundavit Cappellanas, aliam redditus scutorum centum, aliam redditus scutorum quinquaginta, cum onere, quod Cappellani continè celebrant Missas, ita quod diebus ferialibus specialiter pro anima ipsius Calamelli, Patris Matrisque sua fratrum, & sororum, suorum nepotum propinquorum, & benefactorum suorum, & Domine Catharinae ejus uxoris, & omnium fidelium defunctorum Missas celebrant mortuorum, quòd si fuerint negligentes, pro qualibet vice solvant denarios sex per Rmum. Episcopum convertendos ad dictum usum.

In executionem oneris injuncti Cappellani quotidie Missas celebrant, & celebrant, sed Missas nec applicarunt, nec applicant, nisi illis diebus ferialibus, in quibus in Calendario dicitur de ea, & pro hujus facti ratione, nedum longævam afferunt observantiam, sed ulterius inniuntur visitationi factæ anno 1689. à clar. mem. Cardinali Cerro Episcopo Ferrariensi, in qua loquendo de applicatione Missarum, quæ fieri debebat à Cappellanis possidentibus præfatas Cappellanas, sic statuit mandavit celebrare quotidie, & cum applicatione Sacrificii diebus ferialibus ad tenorem foundationis.

Collato Episcopatu Ferrariensi Eno D. Cardinali Ruffo; in Congregatione ab ipso deputata super visitatione suæ Diocesis, supposita fuit examini dispositio sæpe memorati Calamelli de Calamellis, & existimatum fuit Cappellanos ab eo institutos nullatenus satisfacere propriæ obligationi, celebrando quotidie, & applicando tantummodo Missam diebus ferialibus, in quibus in Calendario dicitur de ea, sed teneri ad celebran-

dum quotidie cum applicatione, itaut sola differentia inter dies, in quibus fit Officium duplex, & inter dies, in quibus duplex Officium non fit, consistere debeat in hoc, quod in diebus, in quibus non fit Officium duplex, celebrare teneantur Missas mortuorum, quas celebrare non debent in diebus Officii duplicis, absque eo, quòd tamen applicationem omitant ullo die, sive sit, sive non sit dies Officii duplicis.

Ab hoc Congregationis deputatæ sensu, Cappellani se gravatos existimantes recursum habuerunt ad supradictam Sac. Congregationem, ubi disputata fuerunt sequentia dubia:

- I. *An Cappellani instituti à Calamello de Calamellis teneantur quocumque die Missam applicare pro anima Fundatoris, & ejus propinquorum, & quatenus negativè.*
- II. *An teneatur tantummodo applicare Missas diebus ferialibus, in quibus in Calendario dicitur de ea, & quatenus negativè.*
- III. *In quibus diebus teneantur applicare.*

Studens in hac causa apud R.P.D. prælaudatum Lambertinum, meum aperiendo votum ad primum respondendum sentiebam negativè; Licet enim regulariter quando à Fundatore injungitur Cappellanis onus celebrandi Missas, censeatur etiam eis injunctum onus illas applicandi pro anima ejusdem Fundatoris; etiamsi non reperiatur explicitè expressum, ea ratione, quia Fundator per ejus dispositionem præsumitur sibi consuluisse, eo meliori modo, quo potuit, Bonaccin. tom. 1. tit. de Sacram. Eucharist. disput. 4. punct. ultim. §. 2. nu. 14. fol. 94. Gavant. in rubric. Missal. p. 3. tit. 12. n. 5. vers. eadem Sac. Congregatio, à Spiritu Sancto tit. de Missæ Sacrific. tract. 7. disput. 6. section. 2. n. 245. in fin. Pignattell. consult. 139. n. 12. §. Verum, & n. 16. to. 1. & consult. 61. n. 13. tom. 3. Monacell. formul. legal. 2. tit. 13. nu. 55. p. 2. pag. mibi 59. Mattheucc. offic. Cur. cap. 10. §. 2. n. 63. Et pluries resolutum fuit à Sac. Congregatione Concilii præsertim in Tinen. applicationis Sacrificii 18. Augusti 1668. lib. 26. decret. fol. 61. ubi sic legitur -- *Ex dispositione Testamentaria antiquitus facta à pio Testatore reperitur fundata quedam Cappellania cum onere Cappellano pro tempore Sacrum facien-*
di

di singulis Dominicis, aliisque Festivis diebus, nulla adjecta declaratione, ad cujus suffragium applicandum esset Sacrificium; Ideo Episcopus Tinen. supplicat per Sacram Congregationem declarari; an hujusmodi Sacrificium applicandum sit pro Anima ipsius Testatoris, an verò ad libitum Cappellani, uti hæcenus factum esse comperit. Die 18. Augusti 1668. Sac. Congregatio Concilii respondit, applicandum esse Sacrificium pro Anima Testatoris -- Et cum hoc eodem sensu eadem Sac. Congregatio processit in Lucana anni 1693. pag. 241. à tergo, & in Collen. ejusdem anni pag. 264. lib. 33. & in alia Collen. anni 1686. lib. 35. & in Vicentina anni 1688. fol. 471. lib. 38. & in Spoletana applicationis seu reductionis Missarum 1710. fol. 4. à tergo lib. 60. Tamen hoc limitatur quando ex verbis, aut aliis conjecturis oppositum colligatur. Pignatell. dicta consult. 139. num. 12. §. Verum tom. 1. & juxta resolutionem ejusdem Sac. Congregationis in Aretina applicationis Sacrificii 8. Maji 1677. & in Aretina 28. Aprilis 1629. ibi -- nisi in fundatione expressè cautum sit, quòd non teneatur Sacrificium applicare --

3 In casu præsentis habetur ex verbis foundationis mens Fundatoris fuisse, quòd Cappellani celebrent quidem quotidie, non verò, quòd quotidie applicent Missas, dum hanc applicationem solum demandavit diebus ferialibus ibi -- *continuo celebrent Missas, ita quòd diebus ferialibus specialiter pro Anima ipsius Calamelli &c. Missas celebrent mortuorum* -- Ergo in aliis diebus non ferialibus, nimirum diebus Dominicis, & festivis, in quibus applicationem hanc non expressit, illam noluisse dicitur, juxta naturam discretivæ, quæ arguit voluntatis diversitatem inter unum, & alium casum in eis, quæ dependent à sola voluntate disponentis, & aliunde non subintelliguntur, Card. de Luc. de donat. disc. 8. num. 23. & de fideic. disc. 56. num. 11. & in similibus terminis discretivæ resolutum fuit à præfata Sac. Congregatione in Collen. Applicationis Sacrificii anno 1685., ubi agendo de quadam dispositione, in qua cautum fuerat, ut Cappellanus pro tempore Missas celebraret omnibus diebus Hebdomadæ, præter unum, cum hoc, quòd tres Missæ qualibet hebdomada celebrarentur de

mortuis pro Anima Fundatoris, censuit Cappellanos teneri applicare dumtaxat tres Missas de mortuis, & non alias. Item in alia Collen. applicationis Sacrificii anno 1689. tractando de quadam Cappellania instituta cum onere Missam quotidie celebrandi hora determinata, post terminatum scilicet Officium Divinum in Cathedrali, ut Mercatores, & Scholarum discipuli, illi interesse possent, respondit Cappellanos non teneri applicare Sacrificium pro Anima Fundatoris; & in Favennin. Applicationis Sacrificii 31. Januar. 1682., ubi ex eo quia quidam Testator mandans celebrationem Missæ disposuerit, quòd in Collecta, vel in Memento fieret ejus memoria, & nihil dixerit de applicatione Missæ; Sac. Congregatio proposito dubio -- An Cappellanus, de quo agitur teneatur applicare Sacrificium pro Anima, vel ad intentionem Fundatoris, vel satis sit, quòd illius memoriam habeat in Orationibus, quæ fiunt in Collecta, aut in Memento -- respondit -- Non teneri -- & in Romana applicationis 8. Febr. 1710. ubi stante hujusmodi modo discretivo loquendi -- An Præpositus, & Cappellani Insignis Cappella B. Virginis de Clementia in Basilica S. Mariae Transiberim teneantur ad applicationem Missarum &c. -- resolvit -- Negativè -- & in Tricastinen. applicationis Sacrificii Missæ, in qua quaestio erat de quadam Cappellania fundata cum obligatione celebrandi quotidie quadam hora determinata pro commoditate nonnullarum Monialium, & applicandi qualibet feria secunda non impedita Missam Mortuorum pro anima Fundatoris, respondit anno 1711. Missam esse applicandam ad libitum Sacerdotis celebrantis, excepta Missa in feria secunda applicanda pro Anima Fundatoris, uti habetur pag. 332. & 358. à tergo lib. 61. decret. & in Romana reductionis, & applicationis Missarum 15. Decembris 1714. ubi disputato dubio -- An esset die Sabbati Missa applicanda in hypotesti, in qua Fundator demandaverat applicationem aliis hebdomada diebus, & applicationem non demandaverat die Sabbati, sed simplicem in illo celebrationem -- Responsum fuit -- Negativè.

4 Concurrente præsertim observantia subsecuta ab Episcopis in Visitationibus approbata, non applicandi quotidie Missas,

fas, quæ optimè declarat hanc fuisse mentem Fundatoris, non gravandi scilicet Cappellanos quotidiana applicatione pro ejus Anima. *Lotter. de re benef. lib. 1. q. 29. num. 160.*

Ad secundum -- *Negativè*; quia cum Fundator esset laicus, & sic verifimiliter ignarus feriarum, & dierum, in quibus in Calendario sit Officium de Feria, nomine dierum ferialium non præsumitur intellexisse de illis tantum diebus, in quibus in Calendario dicitur de ea; attento præcipuè pingui stipendio unicuique ex dictis Cappellanis assignato, dum uni assignavit annua scuta centum, alteri annua scuta quinquaginta, aliàs cum singulo mensu pauci, aut nulli adsint dies, in quibus sit Officium de ea, nunquam, aut paucis diebus applicarentur Missæ.

Ad tertium dicebam; teneri applicare omnibus diebus, quibus celebrari possunt Missæ Defunctorum; cum nomine dierum ferialium vulgariter veniant illi dies, in quibus celebrari valent Missæ Defunctorum, quæ dici possunt quocumque die, præterquam in Festis duplicibus, & Dominicis.

Sacræ verò Congregationi in *Ferrariensis applicationis Missarum dicta die 26. Martii 1718.* non sine magna Votorum scissura placuit supradictis dubiis respondere; Ad primum *Affirmativè*, in reliquis *Satis provisum.*

ARGUMENTUM.

Cappellania ex lege foundationis an, & quando dicatur Sacerdotalis; & an Cappellano laboranti morbo Paralytico, possit concedi facultas celebrandi Missam, ad quam teneatur; cum assistentia Sacerdotis?

SUMMARIUM.

- 1 Verbum Sacerdos in lingua latina prolatum venit solum ille, qui est constitutus in ordine Presbyterali, secus si sit prolatum in lingua Italica, & vulgari.
- 2 Ex sola lege foundationis quod Cappellanus celebret Missam, an Cappellania sit Sacerdotalis? & num. 18.
- 3 Cappellaniam esse Sacerdotalem, an, &

quando probatur ex subsequuta observantia? & num. 20.

- 4 Cappellaniæ, aut beneficia simplicia de jure communi qualitatem Sacerdotalem non requirunt? & num. 22.
- 5 Ad effectum cognoscendi qualitatem Cappellaniarum voluntas Fundatoris est attendenda.
- 6 Cappellania non dicitur Sacerdotalis ex quacumque expressione Sacerdotis per Fundatores facta in limine foundationis.
- 7 Verbum Sacerdos stare potest demonstrativè, & qualificativè, & quando his modis stare dicatur? Vide ibi, & num. 17.
- 8 Verbum Sacerdos sset demonstrativè, Cappellania non est Sacerdotalis; secus sset qualificativè; & num. 9. *Intellige, ut ibi.*
- 10 Cappellania quando dicatur actu, & quando habitu Sacerdotalis? Vide ibi, & num. 12. usque ad 16.
- 11 Qualitas à Fundatore requisita ante præsentationem concurrere debet de tempore præsentationis.
- 19 Cappellania semper præsumitur simplex, & non Sacerdotalis, si desint verba præceptiva celebrandi per se ipsum, aut prohibitive celebrandi per alium? & num. 23.
- 21 Cappellano laboranti continuè morbo Paralytico non est concedenda facultas celebrandi Missam cum assistentia Sacerdotis.
- 24 Ab onere residendi in Ecclesia non infertur Cappellaniam esse Sacerdotalem.
- 25 Cappellaniam non esse Sacerdotalem probatur ex observantia.
- 27 Observantia pro qualitate Sacerdotali, ex quibus actibus non dicatur.
- 18 Reservato Jure patronatus pluribus uti universis, hoc residere dicitur penes ipsam universitatem, & non penes quamlibet Personam singulariter sumptam.
- 29 Negligentia præsentati inroducendo nominationem Patroni, non præjudicat hujus quasi possessioni ex impleta præsentatione quasita.
- 30 Reservato Jure patronatus Rectori, & Parochianis duæ voces æquales constitutæ dicuntur? Amplia, ut num. 31.

CASUS XIV.

Instituit quidam Pius Fundator Cappellaniam in Ecclesia A. jussitque ad eam nominari Sacerdotem, qui celebrare quotidie